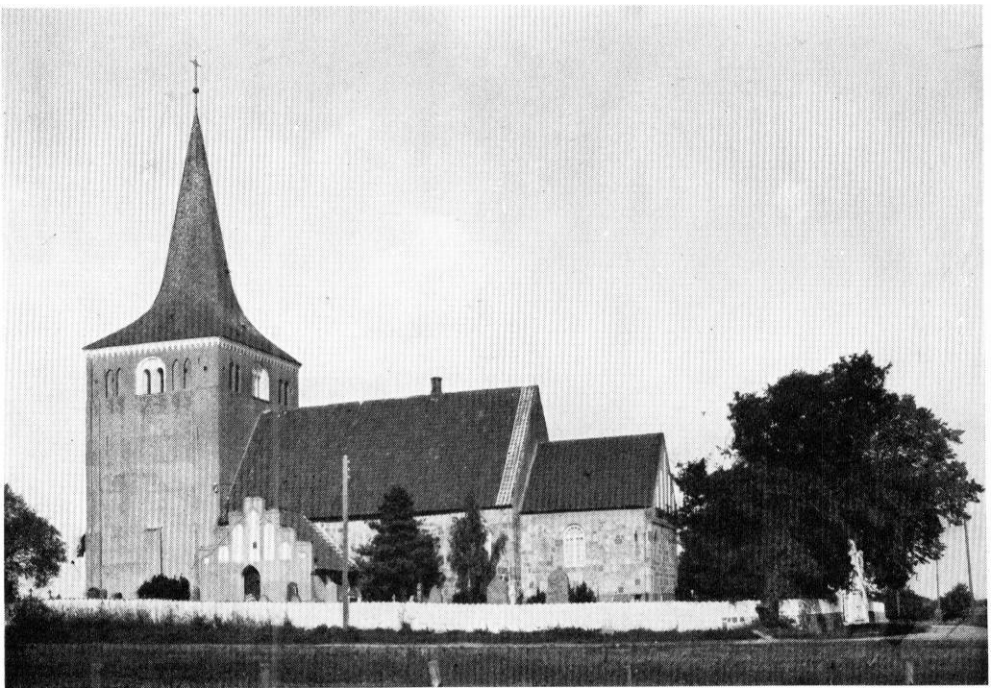

Fig. 1. Landet. Ydre, set fra syd. Aa. Rl. 1949

LANDET KIRKE

LAALANDSSØNDER HERRED

Kirken, om hvis ejerforhold i middelalderen intet er oplyst, før kronen i 1531 siges at have patronatsretten[1], lå også efter reformationen under kronen, indtil den 1699 fra denne blev overdraget Frederik Lützow til Gammelgaard[2], (sml. s. 376), blandt hvis ejere nævnes C. v. Stöcken (sml. alterkalk s. 379) og A. G. Moltke (sml. oblatæske s. 379). Senere indlemmedes kirken i grevskabet Christianssæde, hvorfra den 1908 overgik til selveje.

S. Matthis alter nævnes 1556[3].

Kirken har tjent som sømærke[4]. Ifølge sagnet skal kirken være bygget for de gaver, som fiskere og sømænd skænkede, og endnu i 1800'rne hed det sig, at der fandtes store kostbarheder skjult i dens mure[5].

Den meget store kirke ligger vestligt i byen på en hævning i terrænet. Kirkegården er udvidet mod vest. Den omgives af en mur af kamp og teglsten, der er middelalderlig undtagen omkring udvidelsen og den søndre del af østsiden. Portalen udfor korgavlen er den eneste indgang og dannes af en stor, udvendig falset kørelåge med trykket rundbue og savskifter på begge sider under en toptinde. Ganglågen står nu med små piller, men har oprindelig været overdækket.

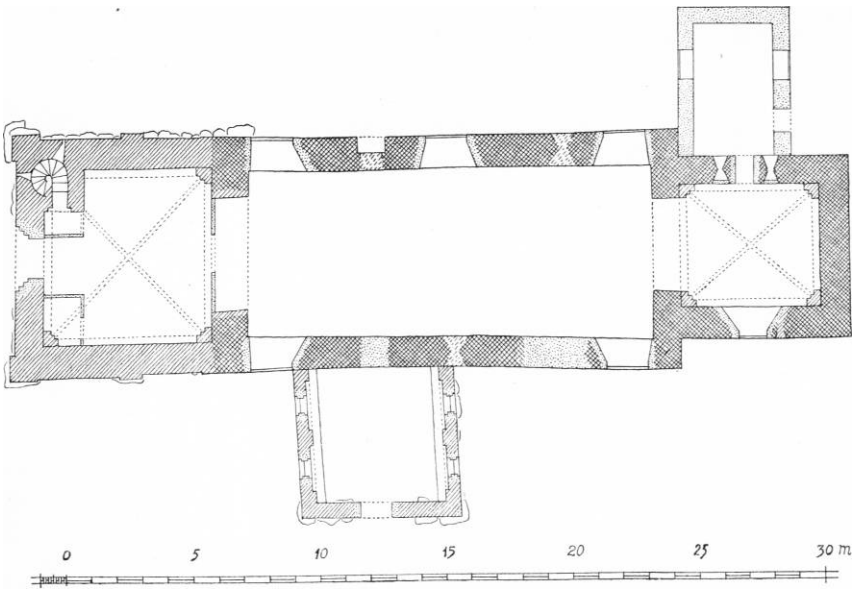

Fig. 2. Landet. Plan. 1:300. Målt af Elna Møller 1948.

Kirken består af romansk kor og skib, gotisk vesttårn og våbenhus på sydsiden samt et kapel fra 1700'rne på korets nordside. På tårnets sydside lå 1824 »et hus« (syn).

Den romanske kirke er bygget af ret veltildannede granitkvadre på en skråkantsokkel, der under koret ligger ca. 30 cm højere end under skibet. Under korsoklen er nu ca. 75 cm groft kampestensmurværk, som næppe kan have stået synlig i romansk tid; men der er sikkert foretaget store omsætninger af graniten; på kormurene står med små jerncifre 1600, hvilket antagelig er årstallet for en sådan reparation. Under tagskægget ligger en sugfjæl, og kirken har aldrig haft gesims.

I korgavlen ses intet østvindue. Gavltrekanten er muret af munkesten, der nu er dækket af et groft lag stænkpuds, og bæres af gavlkonsoller med fire afrundede udkragninger. Gavltrekanten er udkraget på konsoller af afrundede bindere på højkant, som bærer et savskifte. Derover sidder fem højblændinger, der, så vidt det kan ses for pudsen, har spærstik. Under udkragningen ligger vistnok et savskifte skjult i pudsen. I korets sydside ses et tilmuret, smalt, romansk vindue med rund bue af kilekvadre. På loftet over kapellet ses korets to gamle nordvinduer, der kun er tilmuret med halvstens mur på indersiden. Det østre måler i lysningen 28 x 70 cm og har rester af en egetræsramme, der kun har været 1,7 cm tyk, og hvori endnu sidder levninger af bly og rudeformet glas. Det vestre vindue har ingen træramme, men karme og sålbænk er pudset op mod bly og rektangulært rudeglas på 10 x 12 cm.

Skibets taggavl står pudset; der er rester af gavlkonsoller. I syd ses et ca. 80 cm bredt, tilmuret, romansk vindue med kilestensbue som den eneste bevarede detaille. Sydportalen er tilmuret 1815. Nordsiden har et vindue som sydsidens, men ca. 100 cm bredt. Nordportalen (fig. 3) står nu som niche med bue af kilesten. Sokkelprofilet går ca. 30 cm ind i falsen, der her i begge sider har en fuge, men først 63 cm inde står en fals af granit, som synes at bære en tympanonformet sten. De store, rundbuede empirevinduer har vist opslugt to oprindelige vinduer i nordsiden.

I *det indre* viser korets overmure dels kvadre, dels rå kamp dækket af et tykt, groft pudslag. Korbuen er rund.

Ændringer og tilføjelser. Det gotiske vesttårn er en umådelig blok af samme bredde som skibet. Det er bygget af røde munkesten i munkeforbandt, indvendig ses i den nederste halvdel, til ca. 16 skifter over toppen af tårnhvælvet, dårligt brændte, stærkt forvitrede sten, derover smukt murværk af velbrændte sten. Skibets taggavl er brudt ned, før tårnet er opført. Tårnet, der ligesom alt andet teglstensmurværk er dækket af stænkpuds fra fod til top, har hjørnelisener på en svær kampestenssyld, understokværket har endvidere en lisén midt på nordre og søndre mur. I nord skimtes en sokkel af en skråkant under et vulstled. I tårnets vestside blev 1679 brudt en stor åbning i anledning af sognepræsten, Mathias Lerches begravelse (sml. epitafium s. 383), da den meget høje og føre mands kiste var for stor til at komme ind gennem våbenhuset (præsteindb. 1755). 1815 blev på stedet opmuret en portal, der fører ind til tårnrummet, som siden da har tjent som våbenhus (syn). Rummet har et krydshvælv med vægbuer til alle sider og falsede vægpiller med vederlagsbånd. Der er ingen overribber. Tårnbuen er spids; den er nu udmuret med en skillevæg. I tårnrummets nordvestre hjørne fører en rundbuet dør ind til det med tårnet samtidige trappehus, der har helstens rund spindel og stigende spærstik under den »forkert« snoede trappe, hvis trin er belagt med svære egeplanker. Trappen har en rundbuet dør ind til mellemstokværket, men fortsætter derfra op gennem det yngre murværk til klokkestokværket, dog således at simpelt udkragede binderskifter har afløst de stigende spærstik. Vindeltrappen har smalle lysspræk ker mod vest og nord. Mellemstokværket har mod vest en moderne, rund, falset glug; i klokkestokværket sidder til hver side et rundbuet tvillingglamhul i stort, rundbuet, falset spejl. Tårnet har moderne gesims med buefrise og højt, ottesidet spir med spåndækning. Spiret og tårnets tømmerværk blev repareret 1719[6] af kirkens »patronesse«, oberst Lützows enke til Gammelgaard og Lundsgaard (præsteindb. 1755). 1784 ønskede Gammelgaards ejer at fjerne spiret, men det blev forhindret, fordi det tjente som sømærke[7]. 1815 blev tårnfløjen ombyttet med en kugle (syn). 1848 blev spirets spånklædning fornyet (syn).

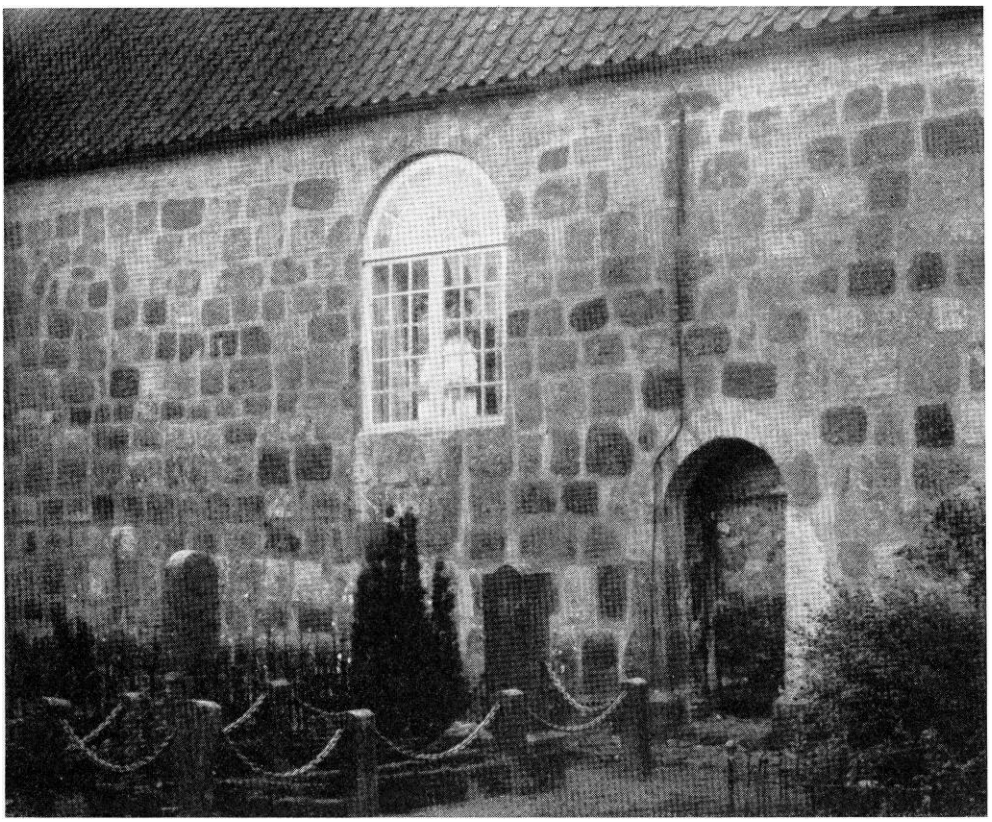

Fig. 3. Landet. Detail af skibets nordside. Aa. Rl. 1949

Våbenhuset er bygget af munkesten på syld. Sidemurene har gesims af to udkragninger. I gavlen er en udvidet, spidsbuet dør under fem spidsbuede højblændinger flankeret af små cirkelblændinger. Gavlen har syv brynede, munkestensafdækkede takker. Indvendig ses fire fladbuede sparenicher og et moderne tøndehvælvet, pudset bræddeloft. Våbenhuset anvendes nu som lighus. Korhvælvingen er gotisk og af samme form som tårnets hvælv; dog har det overribber med trinsten.

Nordkapellet har granitkvadersokkel med skråkant under to kvaderskifter. Derover dækker stænkpudsen formodentlig murværk. Kapellet har i øst og vest rektangulære vinduer, i øst tillige en dør; indvendig er åbningerne fladbuede. Taget har skrå sugfjæl og helvalm. Til koret er hugget en fladbuet dør, som er lukket med en dørfløj i bræddekarm fra o. 1610 (s. 381). Den har tidligere haft en anden plads og kan derfor ikke tjene til at datere kapellet, der antagelig tilhører 1700-årenes slutning, idet kirken i 1755 ikke havde sakristi (præsteindb.). Den nuværende overpudsede tilstand vanskeliggør en aldersbestemmelse.

En nu forsvundet indskrift under korhvælvingen meddelte, at Oberst Lützow 1708 havde ladet kirken »renovere« (præsteindb. 1755). I forbindelse med den store overflytning af inventar fra Aageby kirke i 1776 blev der indsat nye vinduer i skibet og tårnets vestside af træ med blyruder (rgsk.), men disse må atter være fornyede og forstørrede i løbet af 1800'rne.

På våbenhusloftet ses, at granitmurværket i middelalderen har stået blankt med brede, hvide fuger; før kapellet blev opført, var murværket blevet kalket. Der er på kapelloftet fundet rester af middelalderlige tagsten.

Tagværkerne er alle nyere, kapeltaget dog af svær, genanvendt eg med enkelt hanebånd.

Kirken står nu med ukalkede granitmure og, som omtalt, med teglstensmurværket dækket af en hæslig puds. På tagene ligger vingetegl. I det indre står kirken pudset. Korhvælvingen har til 1930 haft ribber og skjoldbuer malet røde med hvide fuger, tårnhvælvet har endnu denne behandling. Skibet har gipsloft med gesimsliste under en lille hulkehl.

INVENTAR

Alterbord, middelalderligt, muret af munkesten og kamp, 90 cm højt og i en afstand af 75 cm fra østvæggen. På bagsiden en 42 cm høj, 25 cm bred og 26 cm dyb spærstikniche.

Alterbordspanel (fig. 5) fra o. 1570 med otte ung-renaissancefelter i yngre rammeværk, rimeligvis skåret af en nordtysk, på Laaland Falster bosat mester (sml. alterbordspanel i Vejleby, Fuglse herred)[8]. Panelet stammer oprindelig fra Aageby kirke (s. 389), men da denne nedbrødes 1776 »blev Landet Kirkes opmurede Alter beklædt med den gamle fiele Beklædning fra Aageby Kirke« (rgsk.). Alle felter har elegant skåret akantusværk. Af forsidens felter, der er af forskellig bredde, er de to nordligste smykket med montanter, den tredie med usymmetrisk rankeværk, den sydligste og bredeste med to dobbeltvolutter. Af de lavere sidefelter har de to forreste adelsvåben med symmetriske, indskårne skjolde tilhørende Aalstrups ejere, Erik Grubbe og Anne Lauridsdatter Vasspyd, og de bageste akantusværk. Mellem felterne kannelerede, opad tilspidsende pilastre med profilkapitæler og høj, glat frise.

Panelets nuværende chokoladebrune farve stammer fra en restaurering 1930, ved hvilken lejlighed der fandtes spor af tre stafferinger[9]. I felterne en rimeligvis oprindelig staffering med grøn, blå eller rød bundfarve, røde volutter, grønne blade og gule frugter. Derover en yngre bemaling med røde og grønne lazurer samt guld og sølv i felterne og på rammeværket rødt og gult, marmorering og rosetter. Endelig fandtes et nyere lag egetræsfarve.

† *Alter klæde* fra 1821 (rgsk.).

Fig. 4. Landet. Indre, set mod øst. Aa. Rl. 1949

Altertavle i ung-renaissance, med malet årstal 1582, en katekismustavle med baldakin, ganske svarende til Græshave (s. 368). Landet-tavlens storvinger har dog hele tavlens højde, og storstykkets søjler er af ens størrelse. Predellaen er bevaret med to felter og indsvejfede sider; derimod mangler baldakingesimsens treblade, kun taphullerne sidder tilbage.

Felternes oprindelige udsmykning skjultes indtil restaureringen 1930[9] af malerier på lærred fra 1700'erne; nu ophængt i tårnrummet. I de nedre felter sad fra syd: Hudflettelsen, nadveren, korsgangen, i de øvre fra nord: Korsfæstelsen, himmelfarten og opstandelsen. Altertavlen står nu med sin gamle, men opfriskede og supplerede bemaling på kridtgrund (fig. 6). I midtfeltet foroven den korsfæstede omgivet af gylden fraktur på sort bund (Johs. 3, 16) og i sidefelterne malerier af dåb og altergang. I dåbsscenen er fonten af gotisk bægerbladtype anbragt midt for bagvæggen. Præsten, som er iført hvidt, langærmet røkkelin over den sorte dragt, døber efter middelalderlig skik et nøgent barn i fonten, som er fyldt med vand. I forgrunden ved den ene side to mænd, ved den anden en kvinde i borgerdragt, med hænderne i bedestilling. Foroven helligåndsdue i stråleglans. I altergangsscenen rækker samme præst, der her har fået messehagel over røkkelinet, brødet til fire mænd, som

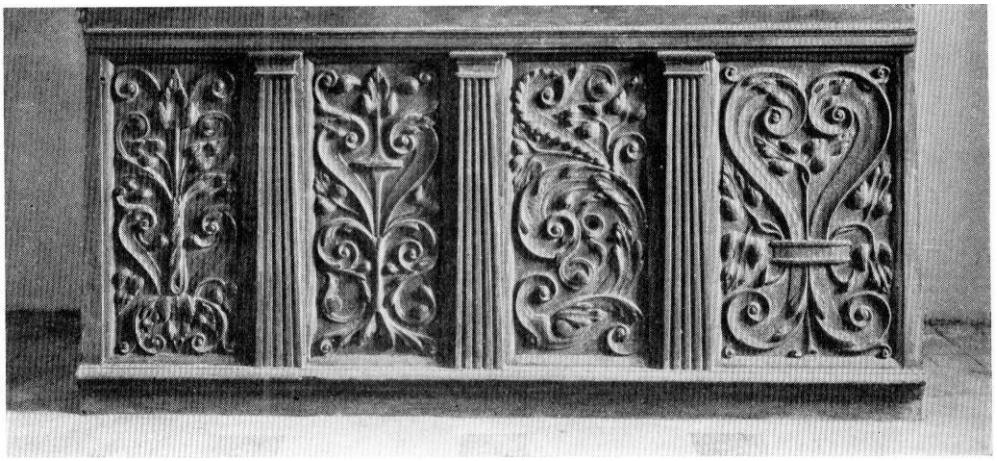

Fig. 5. Landet. Alterbordsforside (s. 376), C. A. J. 1924

knæler i en række. I baggrunden alterbord med dug, stager og kalk samt gotisk fløj altertavle med den korsfæstede omgivet af indskrifter. På muren til venstre ses prædikestolen med glatte felter, profileret fodliste og gesims samt en lille underbaldakin. Farverne er klare og konturerne sort optrukne. I de tre nedre felter dåbs- og nadverordene på dansk med gylden fraktur og rige initialer på sort bund. På den tredelte baldakinunderside er malet: »Peder Grubis ferne oc mørne voben«, henvisende til Erik Grubbe og Anne Vasspyd, og i midtfeltet måneansigt omgivet af forgyldte blystjerner. I baldakinens frisefelter versaler: »Verbum Domini manet in æternum« (»Guds ord forbliver i evighed«) og sammenskrevet WPF, muligvis malersignatur (f=fecit?), samt årstallet 1582 på fremspringene. Predellaens felter bærer indskriften: »Textus non fallit loquere cum Christo interpretare cum Paulo« (»Det er den rette fremgangsmåde at tale med Kristus, og tolke med Paulus«), på rammestykket står ligeledes med versaler: »H. Rasmus Hansen. P[ræst] oc Hans Christofersen D[egn?] .... as«[10]. Storstykkets søjler er gyldne med sølvringe ved kapitæl og base, kannelurerne blå, rammeværket rødt med guld- og sølvprofiler. Vingerne har fantasifugle, ranker og blade, malet med guld og sorte konturer, samt grønne og røde frugter og blomster på blå bund.

Alt træværket på nær predellaen var dækket af flere stafferinger. Den oprindelige, nu rekonstruerede, havde over kridtgrunden en mønjerød malegrund. Derover fandtes tre stafferinger, den yngste med egetræs- og mahognimaling, rimeligvis udført af maler Bendsen, Maribo, hvis navn var skrevet bag på tavlen sammen med årstallene 1828 og 1857[11].

Alterskranke fra 1827-28 med vaseformede balustre[12]. † *Alter skranke* fra 1775 udført af snedkerne Hans Larsen og Johan Peter Hansen, Maribo (rgsk.).

Fig. 6. Landet. Altertavlens øverste felter med oprindelige malerier (s. 377). N. J.T. 1930

Altersølv. Kalk fra 1761, 24 cm høj. Fodplade og fod ottetunget, den sidste opdrevet i to afsæt. Cylinderformet skaft med buklet, tvedelt knop og bæger med udadsvejfet rand. På bægeret graveret 1761 samt våben og initialer for Geheimeråd C. von Stöcken, ejer til Gammelgaard. I bunden Københavns bystempel 1761 og mestermærke for Gerhard Hass (Bøje 438). *Disk* fra 1864. *Oblatæske,* 1776, oval med knækkede og vredne sider, der er stærkt indsnørede over fodpladen. På låget, hvis rand har knækket vulst, er graveret Adam Gottlob v. Moltkes initialer og våben. I bunden »16 lod«, Københavns byvåben og utydeligt mestermærke [17]76, rimeligvis for Sivert Thorsteinsson (Bøje s. 73).

Alterstager (fig. 7), sengotiske, 29 cm høje, bårne af tre siddende løver, ganske svarende til Asbøl kirkes alterstager (Lundtoft-Vis herred, Aabenraa amt). Fod og skål med hulkehl, svagt konisk skaft med skarpkantet midtring. Nyere lysetorn af jern.

Messehagel fra o. 1850, af rødt fløjl med guldkors.

Døbefonte. 1) Fontefod af kalksten fra en middelalderlig, gotlandsk †font, nu brugt under prædikestolens bærestolpe.

2) En trebenet træfont i empire, rimeligvis fra 1828. I sakristiet.

3) Ny, af granit. I skibets nordside.

Dåbsfad af sydtysk arbejde fra 1550-75. I bunden ses spejderne med drueklase i dobbelt ramme med minuskier og majuskler. På randen indstemplet bort af blade.

Dåbskande af tin fra o. 1860.

O. N.1946
Fig. 7. Landet. Alterstage (s. 379).

Prædikestol (fig. 8) i høj-renaissance fra o. 1610, oprindelig anbragt som lektoriestol[13]. Beslægtet med Maribo kirkes prædikestol (s. 66) og rimeligvis et yngre arbejde fra samme værksted, men med smallere felter og kraftigere hjørnebetoning. Fem fag med figurer af Frelseren og de fire evangelister i nicher med udsvejfede pilastre og halvrund afslutning foroven, men uden markering af bueslaget. De smalle indskriftfelter under nicherne, som findes på Maribostolen, er udeladt og postamentgesimsen i stedet gjort kraftigere. I postamentfelterne kassetteværk og på hvert af hjørnerne et fremspring med diamantbosse og en stor krumknægt, der griber op over postamentgesimsen og danner plint for hjørnernes dobbeltsøjler. Krumknægtene har på forsiden englehoveder over tandsnit, på siderne fladsnit. Glatte frisefelter og over hvert hjørne een bøjlekonsol med tandsnit og kvindehoved. Det yderste søjlepar med postament og frise på hver side af stolen er drejet let udad, rimeligvis for at danne overgang til et †brystningspanel, som har indfattet stolen, da den var anbragt over korbuen. Kanneleret bærestolpe i empire fra 1828, da stolen fik sin nuværende placering, hvilende på en middelalderlig fontefod (sml. s. 379). Angående mulig dørfløj til †opgang, se under dørfløj s. 381.

Stolen står med egetræsmaling i flere nuancer, hvorunder skimtes ældre farvelag med versaler i frisefelterne. 1622 hang på muren ved stolens sider Jesper Grubbes og Anne Witrups (Vasspyds) våben[14].

†*Skriftestol* foreslås 1775 udvidet med nye forstykker, hvis øverste del indrettes som låge, der nedslås, når der er skriftemål, men ellers opheftes med to kroge som en indlukt stol. Arbejdet synes dog ikke at være blevet udført[15].

†*Herskabsstole.* 1) Med årstal 1561 og nogle gamle våben (præsteindb. 1755).

2) Fra 1582, med samme våben som altertavlen (se s. 378) og Peder Grubbe, Karen Rud og Jesper Grubbes navne[13].

†*Degnestol* med ufuldstændig latinsk indskrift, stod 1877 under triumfbuen.

Stoleværk fra 1828 (syn).

Skab (fig. 9), sandsynligvis sengotisk, 215 cm højt, udskåret af een egebul.

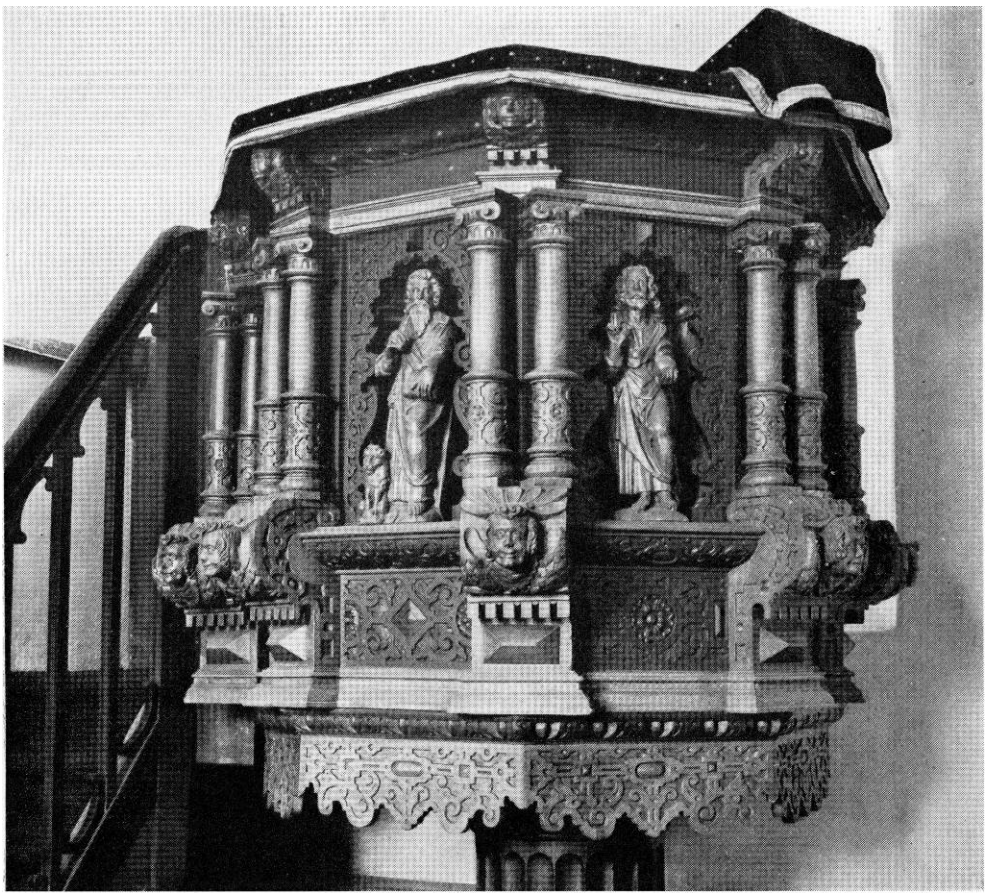

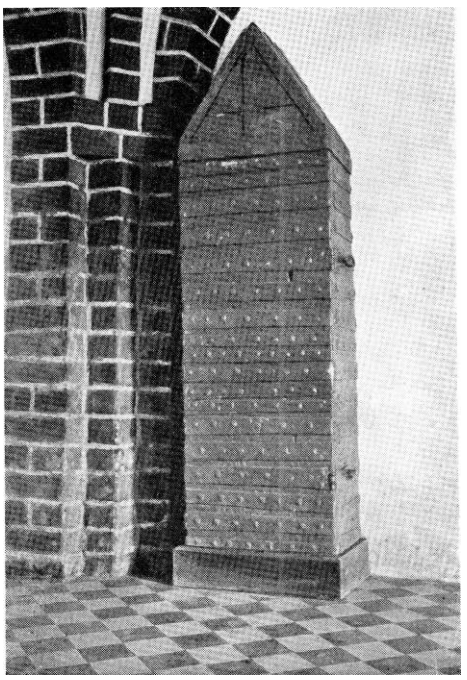
Fig. 8. Landet. Prædikestol (s. 380). G. K. K. 1949

Afsluttet med saddeltag og omvundet med jernbånd med smedede nagler. I forsiden to låger over hinanden; den nedre dækker over to rum. Skabet står nu i tårnrummet.

Dørfløj til sakristiet, fra o. 1610, med to slanke fyldinger i glat ramme og gesims med stærkt fremspringende kronliste over tandsnit og svejfet topstykke med beslagværk og diamantbosse og ornamenter på bagsiden. Døren har tidligere haft sin plads et andet sted, muligvis i den oprindelige †opgang til prædikestolen, hvormed den synes beslægtet.

†*Pulpitur*. 1775 nedtoges Aageby kirkes pulpitur, 12 alen langt, 5 alen bredt, og opsattes i Landet med ny trappe og bagstykker, så »Pulpituret i Landet Kirke udvidedes og flere Stole indsattes« (rgsk.)[16]. 1828 nedbrødes alle pulpiturer (syn).

Pengeblok fra 1700'erne af jernbunden eg. 78 cm høj med den tilspidsede stub, som nu er over gulvet. Låge med stregornamenter på midterste jern-

G. K. K. 1946

Fig. 9. Landet. Skab (s. 380).

bånd og øskener til tre låse. Foroven jernplade med to pengeslidser.

Præsterækketavle fra 1834 med hvid skriveskrift på sort bund. 1752 istandsattes den gamle †*præsterækketavle* (præsteindb. 1755).

På tårnrummets sydvæg hænger fire *adelsportrætter,* sml. gravsten nr. 1 (s. 384), som oprindelig flankerede prædikestolen (præsteindb. 1755). Øverst til venstre Peder Grubbe til Aalstrup, malet i sit 59. år (død 1614). Knæstykke, 100 x 77 cm, en face til højre, iført sort brokadesdragt med broderier og tredobbelt guldkæde med kongens billede om halsen. Højre hånd i siden, venstre på kårdehæftet. Mørk baggrund med Grubbernes våben og indskriften: »Ætatis 59« i venstre hjørne. Som pendant hans hustru, Karen Rud, 104 x 82 cm, en face til venstre, i sort brokade med perlebroderi, opstående krave, guldkæde og hue med stene og perlesnor. I venstre hjørne Rudernes våben og: »Ætatis 56«(!) — hun blev kun 52 år gammel, født 1560, død 1612. Derunder til venstre landsdommer Jesper Grubbe, malet 1619. 101 x 85 cm, en face til højre, iført sølvbroderet dragt og med kårde i sølvbroderet gehæng. Højre hånd i siden, venstre på kårdehæftet. Ansigtet stærkt opmalet. I venstre hjørne draperi, i højre Grubbernes våben og: »Ætatis 31 An[n]o 1619«. Ved siden af dette et portræt af Anne Witrup, hans hustru, malet 1628. 101 x 84 cm, en face til venstre. Hun bærer sort overkjole med grå borter over stribet kjole, stor pibekrave og perlestukket hovedsæt. I højre hjørne draperi, i venstre Witrups våben og: »Ætatis 40 Anno 1628«. Alle portrætter har nye rammer[17].

Klokke, fra 1629, støbt af Arent Kleiman. På halsen mellem frise af springende hjorte og palmetbort plattysk indskrift med reliefversaler: »Anno Domyn 1629 den 31 Mayus Arent Kleyman heft mu gegaten dorch Furre bun yck geflaten« (»i Herrens år den 31. maj 1629 har A. K. støbt mig, jeg er flydt gennem ild«). På klokkelegemet relief af Kristus i brystbillede og en korsfæstelsesgruppe. Tvm. 97 cm.

†*Klokker.* 1) På tre et halvt skippund, ni lispund (632 kg) afleveret ved klokkeskatten 1528. 2) Fra 1696, ifølge præsteindb. 1755 med indskriften:

Pacht & Crone fot.

Fig. 10. Landet. Epitafium 1677 over sognepræst Mathias Lerche, død 1679 (s. 383).

»Anno 1696 støbte dig Jacob Jeremisen. Hoc æs sumptu Templi et Parochianorum fusum est Pastore Laurentio Johannis Fiil, Kirckeværger(!) Søfren Pedersen Hvid« (»denne bronze er støbt på kirkens og sogneboernes bekostning, da Laurits Hansen Fiil var sognepræst og Søren Pedersen Hvid kirkeværge«). Klokken er muligvis omstøbt af en 1686 nævnt sprukken †klokke, som da krævedes omstøbt[18]. 1815 Hyttedes klokken til en anden af grevskabet Christianssædes kirker (syn).

GRAVMINDER

Epitafium (fig. 10). 1677. Sognepræst Mathias Lerche, død 27. dec. 1679, med hustru og datter samt dennes mand, kapellan, senere sognepræst Hans Mule og deres to børn. Ovalt maleri på lærred, 209 x o. 160 cm. I midten Mathias Lerche, hvis kæmpeskikkelse dominerer billedet og presser familien

sammen ved siderne, kvinderne til venstre, svigersøn og sønnesøn til højre for ham. Han var ifølge præsteindb. 1755 så stor, at der ved hans begravelse måtte gøres en ny port i tårnmuren, da våbenhusdøren var for snæver. Begge mænd er iført silkebræmmet præstedragt med stor pibekrave. Mathias Lerche har venstre hånd på brystet og rækker den højre til sønnesønnen, som fatter om pegefingeren, mens Hans Mule, som kun når ham til skulderen, lægger højre hånd på barnets hoved. Mathias Lerches hustru har fladt, sort hovedtøj over hvidt lin og er næsten skjult af sin husbond og datteren. Denne har hvidpudret paryk med øresløjfer, kniplingsbesat kjole udringet over skuldrene og leder ved hånden sin lille pige frem foran sig. Baggrund med skyer og Jehovas navn. Samtidig ramme med flad vulst og bølgelister. Under maleriet oval, konveks tavle med nyere indskrift.

Den oprindelige indskrift lød ifølge præsteindberetningen: »Anno 1677 den 3. Sept. hafver jeg Matthias Lerche bekostet og ladet opsætte dette Epitaphium, mig og min salige Hustrue og Børn til een Amindelse og Kirchen til Beprydelse. <Den 27de December 1679 er den salig Mand i Herren hensoved>«. På skibets sydvæg.

Gravsten. 1) O. 1622 (fig. 11). Peder Grubbe til Aalstrup, død 24. febr. 1614 og hustru Karen Rud, født 1560, død 17. marts 1612, begge først begravede i Maribo og siden ført til Landet, samt deres søn landsdommer Jesper Grubbe, født 1588, død 8. aug. 1622 med hustru Anne Witrup, død□. Gråblå kalksten, 320 x 201,5 cm, med reliefversaler. Stenens midtparti er delt i fire rundbuefelter, i hvilke de afdøde knæler, det ene ægtepar over det andet, mændene i pladerustning til venstre. Reliefferne har absolut portrætkarakter, og en sammenligning med malerierne ovenfor (s. 382) gør det muligt at identificere det øverste par som Peder Grubbe og hustru; begges stilling og ansigtstræk samt hendes dragt stemmer så nøje overens med de to malerier, at det er nærliggende at formode, at stenen er hugget efter disse. Også Jesper Grubbe og hustrus portrætlighed er åbenbar, selvom disse ikke er kopieret efter malerierne, af hvilke kun hans var malet før stenens udførelse. Hver person er indesluttet i en rundbuearkade med tungebort langs randen, og det svagt konkave mellemrum mellem arkaderne er udfyldt med krucifiks, opstandelse og montanter. Over og under reliefferne er der smalle rektangelfelter med gravskriften, og langs stenens rand 64 anevåben. Stenen lå tidligere foran alteret over Grubbernes begravelse, nu indmuret i tårnrummets nordvæg.

2) O. 1620. Hans Jensen, sognepræst til Landet og Aageby i 44 år, død 21. sept. 1632 i sin alders 74. år og hustru Dorithe Søfrensdaater, med hvem han levede i ægteskab 41 år, død□, og deres børn Hans og Jens »som døde strax efter deres hellige Daab Ao 1599 den 17. Sept.«. Grå kalksten, 166,5 x 101 cm, med fordybede versaler. Midt på stenen knæler præsten og hans

O. N.1946

Fig. 11. Landet. Gravsten over Peder Grubbe, død 1614, Jesper Grubbe, død 1622, og hustruer (s. 384).

hustru med de to små svøbelsesbørn mellem sig under dobbelt, profileret rundbueslag båret af kannelerede pilastre med volutkapitæler. Derover den opstandne Kristus under knækket bueslag med englehovedkonsoller og bomærkeskjolde i sviklerne. Gravskrift nederst på stenen i kartouche og religiøs randskrift. Stenen lå indtil 1828 i kirkegulvet neden for koret, men er nu trappesten foran vestdøren.

3) O. 1798. Sognepræst Lauritz Christopher Busch, født 1748, død 1798, og hustru Magreta Charlotte Brugman, født 1751, død 1794 efterladende sig tre sønner og seks døtre. Oval, konveks marmortavle, 85 x 75 cm, med fordybede versaler og symmetrisk oprullet rand. På sakristiets vestmur.

†*Gravsten.* O. 1639. Rasmus Løjet, herredsfoged i søndre herred i 15 år,

sognefoged i Landet sogn i 12 år, boede 14 år i Skotsebølle og døde 1639, 80 år gammel, og hustru Magdalena Olufsdatter, død □ (præsteindb. 1755).

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1692—93, 1700—25 div. år (RA), 1719—20 (stiftsøvrighedsarkivet, LA), 1775—77 (Gammelgaards godsarkiv). — Synsprotokoller 1732—1803 (LA, Odense), 1803—73 div. år (stiftsøvrighedsarkivet, LA). — Dokumenter og Breve for hele Stiftet 1579—1762 div. år (stiftsøvrighedsarkivet, LA).— Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen og C. Engelhardt 1877, N. J. Termansen 1928, 1930 og 1931, O. Norn og Gertrud Købke Knudsen 1946, Aa. Roussell 1949.

S.Abildgaard: Notesbog I. 1756. S. 43 ff. (NM). — J.Kornerup: Notesbog XII. 1859. S. 24 (NM). —

Chr. A. Jensen: Lolland-Falstersk Ungrenæssance, i AarbLollFalst. 1925. S. 29 ff. og Altertavlen i Landet Kirke, i AarbLollFalst. 1932. S. 1 ff.

[1] Frederik I.s Registranter s. 278. [2] Kronens Skoder, III, 294. [3] Kancelliets Brevbøger 1556, 17. december. [4] Holms Saml. 1784, 27. November (LA). [5] J. Friis: Laaland-Falster I, 283. [6] Dok. og Breve 1579—1762. [7] Bispearkivet reg. no. 1037. [8] AarbLollFalst. 1925. S. 32 ff. [9] Ved konservator N. J. Termansen. [10] Rasmus Hansen var sognepræst i Landet o. 1578—o. 1588. [11] Haugner: Sønder Herred s. 169. [12] Larsen: Laaland Falster I, 187. [13] Danske Atlas VI, 463. [14] S.Abildgaard: Notesbog I, 43. [15] Overslag af snedker Hans Larsen. Afskrift i NM.s arkiv. [16] Arbejdet udførtes af snedkerne Hans Larsen og Johan Peter Hansen, Maribo. [17] Danske malede Portrætter IX, 221—22. [18] Dok. ang. Kongens Kirkers Tilstand i Fyens Stift, Vejledende Arkivregistratur II, 117 (RA).

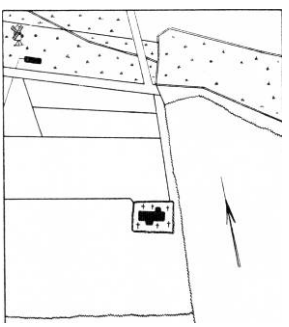

Fig. 12. Landet o. 1807.